

Literatura.

JUDr. Jarmila Veselá: **Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů.** (Knihovna Sborníku věd právních a státních, Nová řada. A. Obor právovědecký, čís. 2. Praha 1928.)

Malá knížka o 82 stránkách jest zajímavá nejen tím, že jest to první vědecký spis právníký, dokonce spis habilitační, napsaný u nás právníkem ženou, nýbrž i celým svým rázem a obsahem. Jak již z nadpisu patrnó, jde tu o polemiku s jednou ze základních novot osnovy československého trestního zákoníku, jež chce rozdíil mezi zločiny a přečiny činiti podle smýšlení pachatele.

Spisek pořádá látku velmi přehledně, takže i pro toho, kdo nesouhlasí ve všem se stanoviskem autorčíným, zůstává vhodnou pomůckou k první orientaci. Především uvádí se tu ustanovení zákonů a osnov pracujících s pohnutkou nebo se smýšlením jako s kriteriem způsobu trestání nebo třídění trestných činů. Uvádí a rozebírání se tu ustanovení německého trestního zákona, zákona norského, osnov rakouských, švýcarských, švédské, německých, italské a nejobširněji ovšem osnov československých, při čemž užito jest i neuveřejněných protokolů o poradách kodifikační komise, i posudků k osnově odborníky a úřady podaných. Stejně pečlivě sneseny jsou v oddílu druhém různé definice pohnutky a smýšlení v literatuře nejen právnícké, nýbrž i psychologické a etické se vyskytující, s patrnou snahou ukázati, jaká pestrost názorů se tu vyskytuje.

V oddíle třetím pak, navazujíc na různý význam, jež teorie i praxe spojuje s pojmem pohnutky i smýšlení, autorka jemným psychologickým rozbořem se snaží dokázati, že není lhostejno, které složky duševního života těmito slovy označujeme a tak hodnocení soudcovskému podřizujeme. V tom vidí podstatnou námitku proti užívání těchto pojmů k rozlišování zločinců nebo trestů

Přes to, že tím vlastně již na otázku nadpisem spisu naznačenou jest odpověděno záporně, jde Dr. Veselá ještě hlouběji a řeší v oddíle čtvrtém otázku po motivech, jež pudí ke snaze rozlišiti pachatele nebo jejich tresty podle pohnutek nebo smýšlení činem projevených. Vidí důvod, proč někteří se snaží zavést do trestního práva motiv nebo smýšlení jako rozlišující znamení, jednak ve snaze etisovati právo, jednak ve snaze naléztí prostředek ke vhodnému třídění zločinců. Správně upozorňuje, že obojí tato hlediska se nekryjí, poněvadž může i čin osoby, již celkově mravně nízko hodnotíme, býti mravně hodnotný a naopak.

Podrobným rozbořem snaží se pak dokázati neudržitelnost těchto motivů. Především míní, že právo trestní má a může bráti zřetel na etické normy, výrok soudece, nalézání práva bude eventuelně v souladu s běžnými etickými normami, nemá však sám o sobě býti výrokem eticky hodnoticím (str. 47). Poměr mezi etickými a právními normami jest příliš složitý, než aby tak mimochodem mohl býti řešen. Ještě větší odvalu ukazuje autorka, stavějíc se skepticky k etisaci práva proto, že vychází z předpokladu relativity etických hodnot a zavrhuje názory zastávající absolutní platnost etických norem. V tomto stručném odstavečku, kde autorce konsekventně uniká rozdíl mezi absolutními a objektivními hodnotami, zase odmítá názory odchylné poukazem na různé jejich formulování u různých autorů. Vyzovovati relativnost eticky hodnoticích úsudků z psychologie hodnocení pokládám metodicky za poklesek, poněvadž — což ostatně platí i o absolutnosti hodnot — stejně podmíněno jako naše etické hodnocení, tedy hodnocení podle hodnoty dobra, jest i naše logické hodnocení, totiž hodnocení podle hodnoty pravdy, a kritika autorčina důsledně

by nás dovedla k noetickému nihilismu sofistů. Že stupnice etických hodnot jsou u různých autorů různé, nepřekvapuje, poněvadž vždy dojdeme k různým stupnicím tam, kde si neujasníme cíl, k němuž stupnicí tvoříme. Lépe než na těchto výletech do filosofie se autorce daří tam, kde registruje zákonné termíny pro etickou kvalitu pohnutky a smýšlení a judikaturu československou i německou věci se týkající. Také kriminálně-politické odůvodnění postupu, podle něhož třídíme zločince podle motivu nebo smýšlení v činu se projevivších, autorka zamítá v podstatě z toho důvodu, že pro uložení určitého trestu z důvodu odloučení pachatelů při výkonu trestu nemůže být jedině směrdatným smýšlení, projevivší se v činu nebo pohnutka k němu vedoucí, nýbrž celá řada jiných okolností, tak zejména předchozí jeho život, dřívější tresty, z nichž bude lze lépe souditi na jeho celkovou povahu a podle toho zařaditi jej do té či oné skupiny trestanců. Rozumí se, že i často uváděný argument obtížnosti zjištění pohnutky nebo smýšlení nešel pozornosti a souhlasu Dr. Veselého.

Pro těchto úvahách jest na snadě závěr, že autorka jest proti úpravě těch osnov, jež etickou kvalitu smýšlení či pohnutky činí dělítkem trestných činů nebo kriteriem pro uložení určitého druhu trestu. Připouští ovšem, že motiv činu i smýšlení může míti význam pro posouzení viny (sic) pachatele, že motiv může jednak svým obsahem, jednak svou intenzitou svědčiti i o menší etické zavržitelnosti činu podle veřejného smýšlení (?) i o menší asociálnosti, nebezpečnosti pachatele, a že je proto vhodné na tuto složku trestného činu hleděti při výměře trestu a upozorniti soudce výslovně na tuto okolnost (str. 79). Zajímavý jest kriminálně-politický závěr autorčin. Míni: Zavrhuje-li, aby soudce pronášel nad pachatelem morální soud a není-li měřítko sociálnosti motivů užitečné pro účely kriminálně-politické, musíme se postavit proti dvěma druhům trestů vůbec. Žádáme jednotný druh trestu, avšak celou řadu trestních ústavů, umožňujících důsledně rozřídění různých elementů při výkonu trestu. Tuto individualisaci výkonu musíme přenechati justiční správě, která podle dosavadních zkušeností a pokroků, které naše vězeňství učinilo za nedlouhou dobu, vzbuzuje důvěru, že splní i další naděje v ni kladené (str. 78).

Autorka nesporně ukázala svým spisem schopnost vědecky samostatně řešiti danou otázku, a spis nejen vyhovuje podmínkám, jež se kladou na spis habilitační, nýbrž má mezi nimi i zcela pěknou úroveň. Věcně ovšem za svou osobu s vývodů spisu nesouhlasím. Vyvracení v jednotlivostech vedlo by ovšem daleko přes rámeček stručné kritiky. Zde omezím se na tyto poznámky. Metodicky zdá se mi pochybné, že autorka uvádí jednotlivé definice motivů a smýšlení a k tomu připojuje závěr: hleďte, jak nespolehlivý základ dáváte právu, když tam pracujete s pojmy tak neustálenými. Jest to úplně stejný postup, jakým kdysi teorie představy se snažila z trestního práva vymýtití pojem vůle. V obou případech se přehlíží, že definice bude různá podle toho, kterou stránku věci máme na mysli. Definice popisnými vědami vytvořené vůbec těžko zapracováváme do práva.

Přírodovědecky tak prostý pojem, jako pojem „plodu“, musil v právní vědě teprve býti vytvořen. Úkol tedy není v tom, zda dosavadní psychologie a etika nám poskytují pojem motivu a smýšlení použitelný pro trestní právo, nýbrž otázka jest, zda v trestním právu potřebujeme určitý komplex zjevů shrnouti jediným názvem, a to buď názvem motivu nebo smýšlení podle toho, kterému z nich by se nejvíce podobal. A tu se mi zdá nesporné, jak ostatně i autorka kritisovaného spisu připouští, že děj psychologický nebo charakterová dispoicce pachatelova nejsou bezvýznamné. Celý vývoj trestního práva ukazuje stálý postup hlouběji do nitra pachatelova. Ovšem míli se Dr. Veselá, jestliže (str. 79) míni, že k motivu a smýšlení dlužno přihlížeti při výměře trestu. To je právě základní omyl klasické školy, jež všechny rozdily v trestných činech chtěla vyjádřiti kvantitativně. trváním trestu, přehlížeji, že jsou to rozdily kvalitativní, které ve způsobu reakce musí dojiti svého výrazu. Souhlasím s Dr. V., jestliže naznačuje, že vada dosavadních snah byla v tom, že si neujasnily dostatečně cíle, k němuž rozlišení se děje, totiž směsovaly cíl etisace práva

s cílem nejúčelnějšího nakládání se zločincem. Ale od této kritiky není jediná cesta autorkou zvolená, totiž zamítání rozlišení vůbec, nýbrž jest tu i cesta vyjasnění obojího požadavku. To nepokládám za úkol neřešitelný. Etisace práva není právě, jak autorka se domnívá, recepce etických norem trestním právem, nýbrž požadavek, aby trestní právo konalo také poslání sociálně-výchovné tím, že udržuje a posiluje v obecném přesvědčení stupnici zavržitelnosti činů. A tu právě klasický směr se svým jcn kvantitativním rozlišením činů podle délky trestu selhával. Z důvodů kriminálně-politických může být žádoucí dlouhotrvající trest, aniž státu na tom záleží, aby zdůrazňoval mravní zavržitelnost činu. Nebo opačně, jsou činy, při nichž na tom záleží, aby jejich mravní zavržitelnost byla každému na očích, aniž třeba proto obětovati pachatele a podrobovati jej trestu, který nepřiměřeným svým trváním jej zbytečně ničí. Tedy etické hodnocení činů a cíle kriminálně-politické lze právě jen rozlišením pachatelů a trestů podle určitých jejich charakterových dispozic uvésti ve shodu. Tu však se s Dr. V. rozcháším diametrálně. Dr. V. požaduje jediný způsob trestu, ale celou řadu trestních ústavů, v nichž tresty by individualisovala justiční správa. Při veškeré účtě, již chovám k záslužné práci naší justiční správy nemohu tento postup schvalovati. Podle čeho má justiční správa tuto individualisaci prováděti? Dnešní způsob, kdy třídění zločinců do jednotlivých ústavů se přenechává justiční správě, jest udržitelný potud, pokud právě mezi výkonem trestů v těchto ústavech není podstatného rozdílu. Chceme-li však individualisovati, má-li ta řada různých ústavů splniti své kriminálně-politické poslání, bude musiti být mezi nimi značný rozdíl. A tu celý princip „nulla poena sine lege“ by byl opuštěn, kdyby volba mezi těmito rozličnými ústavu byla přenechána justiční správě. Nemyslím na možnost zneužití této moci v dobách politicky pohnutých, kdy stranici ministři by si činili nárok, aby byli umisťováni v pohodlnějších ústavech; již sama myšlenka, že by justiční správa musila před parlamentem odůvodňovati, proč toho zločince poslala do přísného ústavu A, zatím co onen pěstuje květinu v ústavě B by byla s to, aby oťásla důvěrou v trestní spravedlnost. Tomu právě chce zabrániti osnova. Ovšem jest skromnější, než Dr. V. Ví, že dnešní naše znalosti kriminálně-antropologické a kriminálně-sociologické nestačí k rozlišení pachatelů tak, aby soudce mohl určití hned, do kterého z celé řady ústavů má pachatele poslati. Ale spokojuje se se skrovným začátkem třídění. Třídí podle smýšlení, počítajíc s tím, že soudcové, vedeni kriminálně-politickou tendencí v tomto ustanovení uplatňovanou, najdou onen komplex duševních vlastností, jenž indikuje odkázání do té neb oné z obou skupin ústavů. Uvnitř těchto skupin ovšem může potom justiční správa tříditi podle svého. Tu nebude již tak velkých rozdílů, aby tu bylo nebezpečí výtky třídění nebo stranické justice.

Kallab.

Gustav Wurzer: **Nichturteil und nichtiges Urteil.** Vratislav 1927, M. a H. Marcus, 268 str., 12 M.

Obecné právo znalo kromě rozsudku také nejen nerozsudek, nýbrž i rozsudek absolutně zmatečný, jež oba zahrnulo společným jménem *sententiae nullae*. Proti oběma používalo specifické obrany t. zv. *querella nullitatis insanabilis*. Instituce rozsudků zmatečných (absolutně) vyplývala z individualistického nazírání, jež nad právní bezpečnost společnosti kladla ochranu práva jednotlivcova. Moderní právo zdůrazňuje proti tomu stránku sociální: zájem jednotlivcův musí ustoupiti veškerenství. Náзор tento musil vésti k potlačení rozsudků absolutně zmatečných, a také skutečně pozitivní právo — to jest německý civilní řád, s nímž autor téměř výhradně operuje — zná dnes jen rozsudky, proti nimž stojí jediný protiklad, nerozsudky. To jest these, již autor v dalším dokazuje.

Rozsudek jako něco existentního musí vykazovati nějaké pojmové znaky, jež ho činí rozsudkem, a jichž nedostatek vylučuje, aby takový zjev byl považován ještě za rozsudek; jest nerozsudkem. Půjde tedy o to, znaky ty ze zákona vyhledati. Zcela správně autor bere tu na pomoc nauku o opravných prostředcích; tím totiž, že zákon vypočítává určité vady, jež jsou důvodem nařikatelnosti, vyslovuje jednak, že výrok vadami těmi obtížený jest ještě rozsudkem, jednak že právní moc všechny ony vady zhojuje.

Autor přistupuje nyní k vyhledání těchto pojmových znaků, při čemž však nejednou dochází k názorům, s nimiž nelze souhlasiti. Prvním předpokladem rozsudku mu jest, aby vyšel z ústního jednání, a to ze speciálního řízení, při čemž autor přihlíží k poněkud odchylné povaze něm. civ. řádu. Podstatným znakem rozsudku jest dále ukončení sporu. Autor tu kasuisticky probírá celou řadu případů, ale právě zde budou jeho důsledky nejspornější. Již v samém základě jest snad správnějším, že ukončení sporu jest jen účinekem rozsudku. kdežto k pojmu rozsudku náleží to, že jest rozhodnutím. Tak prý výrok nesrozumitelný, neurčitý, odporující si jest nerozsudkem, poněvadž spor neukončuje, s čímž ovšem nelze souhlasiti. Rozsudek takový nelze ignorovati, jak míní autor a to ani v německém právu (u nás § 477, č. 9 c. ř. s.), poněvadž soudce spor jím rozhodl, třeba nerozhodl dostatečně, a přísluší proto odvolání každé straně, již nebylo plně vyhověno. Nerozsudkem by zůstal jen výrok, jímž soudce rozhodnutí odmítá, a to protože tu není rozhodnutí, nikoliv proto, že spor není ukončen. S tím souvisí i choulostivá otázka přípustnosti opravných prostředků, je-li rozhodnutí vydáno v nepřipustné formě. Autor správně usuzuje, že nesprávná forma rozhodnutí (na př. rozsudek místo usnesení) nesmí stranám otvírati nové opravné prostředky, jinak uzavřené. Nepodařilo se mu však dokázati, proč nemá býti rozhodným to, co soud řekl, nýbrž to, co říci měl, poněvadž se přidržuje svého příliš úzkého hlediska o spor končící podstatě rozsudku.

Dalším předpokladem rozsudku jest, aby soudce nadán byl soudní pravomocí; jejíž nedostatek zakládá nerozsudek. I tu bude správnějším rozlišovati, jde-li vůbec o výrok soudce, čili nic. Je-li tu výrok soudu, třebaš absolutně nepřislušného, jest výrok ten přece jen rozsudkem vzhledem k § 551, č. 4 něm., § 477, č. 3 rak. c. ř. s. Výhradu našeho § 42 j. n. něm. c. ř. s. nezná. Stejně stanovisko má prý platiti i jde-li o nedostatek pravomoci soudní oproti osobě exteriorní; platí tedy i stejná námitka.

Vady v osobě soudce, vylučující vznik rozsudku, jsou jednak nedostatek jurisdikce pro procesní soud v osobě samosoudce — i tu by bylo lépe připustiti rozsudek dle § 551, č. 2 něm., § 477, č. 1 rak. c. ř. s. — a byl-li soudce fyzickým násilím (vis absoluta) přinucen k vydání rozsudku, protože pak rozsudek nepochází od soudu. Naproti tomu není překážkou platnosti, jde-li o jiné vady, jako duševní choroba soudce, podvod a pod. Neplatný jest rozsudek proti osobě neexistující, na př. mrtvému, platný však proti osobě sice existující, ale nezpůsobilé býti procesní stranou. I tu jest snad správnější názor Hellwigův, že stranou se stáváme nikoliv pojmenováním v žalobě, nýbrž podáním, resp. doručením žaloby, takže je-li žaloba podána a doručena, jsou tu i strany. Další podmínkou (podle německého práva) jest konečně vyhlášení rozsudku, není však nezbytně nutno, aby byl vyhlášen veřejně.

Není podmínkou platnosti rozsudku, aby jeho obsah byl možný a právně přípustný; takovému rozsudku chybí toliko vykonatelnost. Správnost tohoto tvrzení autoru vyplývá zejména ze způsobu, jakým jsou posuzovány cizozemské rozsudky a nálezy rozhodčích soudů, stížené podobnou vadou.

To jsou pojmové znaky rozsudku, jež autor srovnává s názory jiných spisovatelů a s rozsudkem trestním, jenž mu jest pojmově identickým. Každý útvar, jemuž schází některý z tu vytčených znaků, jest nerozsudek, právní nic. Proto nejsou přípustny proti nerozsudku ani opravné prostředky ani nevzniká obrana věci rozsouzené, a proti novému sporu se stává v cestu obrana litispendence, ježto dosavadní spor není ukončen.

Mezi rozsudkem a nerozsudkem není dnes místa pro zmatečný rozsudek ve smyslu absolutní zmatečnosti. Každý výrok, který jest rozsudkem, byť by byl sebe těžší vadou stížen, jest účasten formální právní moci, která všechny vady zhojuje. Je-li účasten na právní moci formální, nabývá nutně i právní moci materiální, čímž se stává plnohodnotným. Proti stoupcům absolutně zmatečných rozsudků, zejména Wachovi, dokazuje, že zmatečný rozsudek který by byl přece rozsudkem. musí by býti podoben opravným prostředkům, avšak jako absolutně zmatečný by nemohl nabýti právní moci, a tedy ani procesní soudce by jím nebyl vázán, čímž by opět možnost opravných prostředků

byla vyloučena a tak by bludný kruh byl uzavřen. Ovšem třeba tu podotknouti, že podobné rozsudky zná naše procesní právo vzhledem k § 42 j. n., aniž by vznikl uvedený bludný kruh.

Dílo Wurzerovo přináší nově do nauky o rozsudku především pokus o rozhranění rozsudku od nerozsudku z pojmových znaků rozsudku. I když nelze s autorovou analýsou těchto znaků bezvýhradně souhlasiti, přece přináší řadu nových cenných pozorování. Jisto jest, že úkolu, který si autor vytkl, lze dosíci jen po cestě jím zvolené, a proto v každém případě nutno dílo Wurzerovo hodnotiti kladně. Grňa.

Vědecka ročenka právnické fakulty Masarykovy university v Brně, VII., 1928. (Sbírka spisů právnických a národohospodářských, svazek XXXVII.) Stran 344, cena 25 Kč.

Obsah: Prof. Dr. Karel Engliš: Finanční politika republiky českoslov. v prvním desetiletí jejího trvání; prof. Dr. František Weyr: K pojmu „právního řízení“; prof. Dr. Jaroslav Kallab: K otázce místní působnosti trestních zákonů a nálezů; prof. Dr. Dobroslav Krejčí: K otázce ceny matematické statistiky pro statistickou praxi; prof. Dr. Jaromír Sedláček: Normologický obsah občanského zákoníka; prof. Dr. Jan Vážný: Obligatio in iudicium deducta; prof. Dr. František Čáda: Skladba českých právních knih z doby předhusitské; docent Dr. Jaroslav Stránský: Problém tiskové opravy; docent Dr. Karel Kizlink: Problém oceňování pro bilanci s hlediska právní vědy; docent Dr. František Vážný: Osnova italského obchodního zákona v směnečném právu; prof. Dr. František Weyr: Z dějin právnické fakulty Masarykovy university a Přehled vědecké tvorby literární členů učitelského sboru právnické fakulty Masarykovy university (1924—1928).

Hans Kelsen: **Rechtsgeschichte gegen Rechtsphilosophie.** Eine Erwiderung. Videň, nakl. Julius Springer, 1928, 31 str. O polemickém spisu prof. Ernsta Schwinda („Grundlagen und Grundfragen des Rechtes“, 1928), proti kterému čelí Kelsenova odpověď, bylo v tomto listě referováno. Doplňujeme svůj tehdejší referát poukazem na obranu napadnutého autora, která jest dokonalou popravou (jak vědeckou, tak mravní) útočnickovou. Kelsen prokazuje zde — bylo-li to pro soudného čtenáře ubohého pamfletu Schwinda vůbec nutno — napíostou ignoranci svého odpůrce v nejzákladnějších filosofických otázkách. Pochybujeme, že by po této popravě našel se ještě spisovatel, který by historií chtěl porážet filosofii nebo naopak. F. W.

Hans Kelsen: **Aperçu d'une théorie générale de l'Etat.** (Nakl. Marcel Giard, Paříž 1927.) Spis, který po prvé vyšel v českém překladu — viz Kelsen: Základy obecné teorie státní, Sbírka spisů právnických a národohospodářských, sv. XXIX, 1926 —, vyšel nyní i v jazyku francouzském. Kromě toho vyšel překlad maďarský (přeložil prof. Moor, Szeged 1927), španělský (přeložil prof. Recasens Siches, Barcelona 1928) a japonský (přeložil prof. Nakano, Tokio 1927). Rumunský překlad se připravuje. F. W.

Zákon o přímých daních československých, o nové úpravě finančního hospodářství svazků územní samosprávy a o stabilizačních bilancích. Díl II. Texty prováděcích nařízení se souvislými normami a s judikaturou. Vydali pres. JUDr. V. Brachtl a univ. prof. JUDr. J. Drachovský. Nákladem „Československého Kompasu“, tisk. a vyd. akc. spol., Praha-Smíchov. Stran 1216. Cena Kč 136.—.

Loni vydaný první díl citovaných zákonů, obsahující kromě jejich textu i zprávy důvodové a zprávy rozpočtových výborů, doplňují nyní vydavatelé druhým dílem, jenž vyšel jako svazek XXIV. B sbírky „Komentovaných zákonů Č. S. R.“ a přináší kromě prováděcího nařízení z 20. prosince 1927, č. 175 k zákonu o přímých daních i prováděcí nařízení z 3. listopadu 1927, č. 157 k zákonu o nové úpravě fin. hospodářství svazků územní samosprávy a prováděcí nařízení z 16. února 1928, č. 27. k zákonu o stabilizačních bilancích a četné souvislé normy, na př. katastrální zákon, mezinár. úmluvy o zamezení dvojího zdanění atd. K tomuto dílu připojili vydavatelé podrobnou judikaturu, a to nejen

novou, nýbrž i starší důležitá rozhodnutí, jakož i obsáhlý věcný rejstřík k oběma dílům, usnadňující rychlou orientaci. Brachtlovo-Drachovského dvoudílné vydání je prvním úplným komentovaným vydáním nových zákonů o berní reformě, přinášejícím jak texty zákonů, tak i prováděcí nařízení s podrobnou judikaturou.

Dr. Jan Cívín, min. rada v ministerstvu financí: **Daň dědická a darovací s přísl. poplatkem z převodů nemovitostí** (daň z obohacení). Podle předpisů platných v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha 1928. Nakl. Praetor, 193 str. Cena Kč 60.—.

Příručka ta probírá v systematickém, přehledném uspořádání předpisy rozptýlené dosud v četných zákonech a nařízeních, připojujíc judikaturu. V textu označena vždy přesně příslušná ustanovení zákonná a naznačena zkratka i odchýlná ustanovení platná na Slovensku a v Podkarp. Rusi. Praktická upotřebitelnost knihy zvýšena abecedním rejstříkem věcným a chronologickým seznamem zákonných předpisů.

Doc. Dr. František Vážný ml.: **O podstatě a o modifikacích komisionářské a speditérské smlouvy, se zvláštním zretelem k samovstupu komisionáře (speditéra)**. Zvláštní otisk ze „Sborníku věd právních a státních“. Praha 1928, 79 stran. Nakl. Bursík a Kohout. W.

Dr. Adolf Procházka: **Základy práva intertemporálního** se zvláštním zretelem k § 5 obč. zák. (studie). Sbíрка spisů právnických a národohospodářských, svazek XXXVI., str. 201, Brno 1928. Nákl. Barvič a Novotný. — K obsahu tohoto spisu se ještě podrobně vrátíme.